

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

Dubium I. Quid & quotuplex sit fidei propositio; & quomodo tum à
reuelatione distinguatur, tum ad fidem concipiendam vniuersim
necessaria sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

Sancto, qui à Patre Filioq. procedit. Verum haud sua ipsi, inquit, id fecere auctoritate, sed ex verbis Epistolæ ad eos scriptæ (epistola 93. cap. 1.) à S. Leone Papa: in qua cum damnatur Priscillianistarum error, quo impie dicerent, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, unam atq. eandem esse personam, Spiritus sanctus declaratur de Patre & Filio procedere. Porro ea semel verba, auctoritate Romani Pontificis, addita ab Hispani Symbolo, aduersus Priscillianistas, eidem semper inhaerunt, ac pertransierunt postea ad Wisigothos Catholicos, qui & Iudeos ad Christianam fidem venientes sub eiusdem Symboli confessione esse recipiendos, suis legibus sancierunt: itemque in alijs Teletanis Concilijs sub Gothorum Regibus celebratis obseruatum est. Sicut & apud Francos eadem in Symbolum accepta esse apparet, ex Symbolo fidei sub Carolo Magno, in Arelatensi Synodo recitato: licet Romana Ecclesia antiquitatis tenacissima, diuinitime cunctata sit, ea in Symbolum inferre. Donec sub Benedicto VII. ad instantiam Imperatoris Henrici (ut tradit Berno Abbas Augiensis libro de rebus ad Missam spectantibus) admissa sunt; ne Romana Ecclesia videretur ea respicere, quæ alijs tradidisset. Ita Baronius.

Qui etiam tomo 9. Anno 809. refert Leonem III. Pontificem, ex Concilio Aquisgranensi, à Carolo Imperatore consultum, num. ita auctum symbolum legitime cani posset, licet permiserit symbolum cani, prohibuisse tamen, ne cum eo additamento caneretur, cum interim eo tempore, mos cantandi symbolum in Missa, Romæ nondum esset receptus, sed postea primum sub annum 1014. suauu Henrici Imperatoris introductus fuerit. Quam quidem susceptam consuetudinem, inquit Baronius, haud improbamus; sed nobis gratius, si venerandæ antiquitati annorum mille magis delatum fuisset, quam uouitati.

Ex quibus etiam satis patet, quanta circumspectione utendum sit, ne eiusmodi, quamuis ex se licita nouatione, scandali, aut perturbationis occasio detur, iuxta illud Apostoli 1. Cor. 6. v. 12. Omnia mihi licent; sed non omnia expediunt. De qua re plura contra græcos diximus tom. 1. disp. 4. q. 4. dub. 5. sicut & de auctoritate Pontificis ex instituto differendum est q. 3.

240

QVÆSTIO II.

De priuata propositione, adeoque motiuis fidei, ad credibilitatem eiusdem spectantibus.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 1. a. 4. ad 2. & 3. & a. 5. ad 1. & 2.

Absoluetur hæc quæstio quinque dubitationibus. I. Quid est quotuplex sit fidei propositio; & quomodo tum à reuelatione distinguatur, tum ad fidem concipiendam uniuersim necessaria sit II. Qualis propositio seu credibilitas obiecti fidei generatim requiratur ad hoc, ut fides concipi possit, & debeat. III. Quibus medijs fides proponenda sit; speciatim à quo, & per qua motiua generatim fides proponi debeat. IV. An, & quibus motiuis Catholica fides euidenter sit credibilis. V. An propositio, ad fidem requisita, adeo infallibilis esse debeat, ut in obiectum falsum cadere nullo modo possit. Ad hæc enim quinque referuntur omnia, quæ de propositione fidei disputari possunt. Primum enim pertinet ad eius essentiam: secundum ad modum eius, ex parte credibilitatis, quam conciliare debet: tertium ad eius media qualia sunt tum proponens ipse, tum motiua generatim spectata: quarto speciatim declaranda sunt precipua nostre fidei motiua. Quintum deniq. infallibilitatem eius propositionis adequatè spectatè declarat.

DVBIVM I.

Quid est quotuplex sit fidei propositio; & quomodo tum à reuelatione distinguatur; tum ad fidem concipiendam uniuersim necessaria sit.

Ad S. Thomam 2. 2. q. 1. a. 4. ad 2.

EGimus hæcenus de obiecto fidei, tam formali, quam materiali; sequitur, ut de obiecti propositione agamus; quam ab obiecto differre inferius patebit; tamen nonnulli hæc non satis quandoque distinguere videantur; cum tamen absque notabili totius materiæ de fide confusio-

ne, confundi minime possint. Quæ causa etiam est, cur etsi S. Thomas hac de re hoc loco vix obiter aliquid attigerit, nobis tamen explicatius paulo & fusius res tota sit explicanda.

Intelligitur autem per eam tum obiectum materiale fidei, nempe veritas aliqua credenda,

tum in primis ratio formalis obiectiua, quam questione præced. dub. 3. diximus esse diuinam reuelationem, ita notificatur seu credibilis redditur, vt secundum rectam rationem ei merito fidei diuinæ assensus adhiberi possit. Quo posito, ad propositam dubitationem sequentibus assertio- nibus respondemus.

2 **ASSERTIO I.** Cum in omni quidem fere disciplina ac habitu etiam euidenti, propositio que- dam obiecti seu veritatis, cui per habitum eun- dem assentiendum sit, soleat intercedere; speci- alis tamen est ratio eius propositionis, quæ in ob- iecto fidei requiritur ad hoc, vt aliquid fide diu- na credere possimus. Hæc assertio est ex mente S. Thomæ hic cit. q. 1. art. 4. in corpore, & ad 2. Nec dissentiant Scholastici, ijs exceptis, qui fidem docuerunt esse euidentem, quos refutaui- mus q. præc. dub. 3. & 6.

Probatum & declaratum assertio quoad vtramq; partem. Cum enim nulla fere scientia sine Ma- gistro addiscatur, qui scientiæ obiectum seu verita- tum discipulis proponat, & ad eorum captum accom- modate explicet, ea tamen propositio seu institutio Magistri ad hoc minime requiritur, aut pertinet, vt discipulorum intellectus quoad specificationem determinetur ac permoueatur ad assensum scienti- ficum elicendum, sed eo solum pertinet, vt & termini, quibus scientia traditur explicentur, & principia ac demonstrationes ordine disciplinæ, & accommodate ad captum discipulorum proponantur: quo facto, eaq; terminorum principiorum apprehensione supposita, intellectus discipulorum ipsa euidentiæ rei ad assentiendum, saltem quoad spe- cificationem actus, abunde satis determinatur.

At vero propositio fidei diuinæ non eo tantum pertinet, vt terminos quibus vnaqueq; veritas tradi- tur explicet, ipsamq; mediū credendi, seu reuelationem diuinam, propter quam credendum est, clara terminorum explicatione adhibita, ac conueni- enti ordine seruato, intellectui repræsentet; sed in primis etiam, vt mediante voluntatis motione, intellectus ipse, quoad specificationem, ad assen- sum fidei determinetur; eo ipso quod obiectum fidei formale Quo, seu ratio formalis obiectiua credendi, ipsa nempe diuina reuelatio, non est eu- idens, sed obscura; quæ proinde per se ipsam, sufficienter intellectum determinare non potest ad assensum præstandum.

3 **Quam rationem discriminis inter habitus eu- identes, ac fidem, optime exposuit S. Thomas hic cit. q. 1. articulo 4. vbi ait: Fides importat assensum intellectus ad id, quod creditur. Assentit autem intel- lectus alicui dupliciter. Vno modo, quia ad hoc mouetur ab ipso obiecto, quod est vel per se ipsum cognitum, sicut patet in principijs primis, quorum est intellectus; vel est per aliud cognitum, sicut patet de conclusionibus, quarum est scientia. Alio modo intellectus assentit alicui, non quia sufficienter moueatur ab obiecto proprio, sed per quan- dam electionem voluntarie declinans in vnam partem magis, quam in aliam.**

4 **Eandem doctrinam clarius tradit Gregorius de Valentia hic questione prima, punct. 1. §. 2. vbi ait: Notandum quoddam esse discrimen inter habi- tus euidentes, & ineuidentes, qualis est fides. Nam fun-**

damentum, siue ratio, qua nititur, & in quam resolu- tur habitus euidens, & assensus ab eo elicitus, etiam est sufficiens motuum ad hoc, vt homo propositioni ad eum habitum pertinenti assentiat. Quia enim ratio, qua nititur euidens habitus, est euidens, necessitate quadam ad- digit intellectum ad præbendum assensum, ita vt reniti & dissentire non possit. Ratio vero siue fundamentum, in quod habitus ineuidentis & assensus ab eo elicitus secundum se resoluatur, siue quo nititur, adeo non cogit intellectum assentiri, vt nec sufficias quidem ad mouendum hominem ad præbendum assensum, si res ineuidentis, quæ proponi- tur, sit admodum difficilis, & præsertim humanum capi- tum superans. Ita Valentia; qui hoc ipsum ex ra- tione ineuidentiæ recte confirmat. Hoc enim est, in- quit, habitum esse euidentem, scilicet si percipitur ra- tio, vel causa, qua nititur talis habitus, non posse intel- lectum dissentire: percepta vero ratione ac fundamento ine- uidentis habitus vel assensus potest intellectus dissentire: itaq; indiget præterea intellectus alijs motibus, quibus ad assentiendum ineuidenti rei impellatur, superata diffi- cultate, quæ ad assentiendum rei ineuidenti inest, tum ex parte intellectus, qui rem non videt, tum ex parte per- tinacis voluntatis. Hactenus Valentia.

6 **ASSERTIO II.** Propositio fidei, pinde refertur ac pertinet, tum ad informandum intellectum, vt in- telligat, propositam veritatem esse credibilem, ob diuinam reuelationem; tum ad permouendam volun- tatē, vt ea iudicium illud intellectus, simulq; ali- quam boni rationem secuta, velit vterius mouere & applicare intellectum, ad elicendum fidei as- sensum, propter reuelationem diuinam. Colligitur ex dictis, & est mens S. Thomæ, ac Gregorij de Valentia loc. cit. Ratio est. Quia sola per se reue- latio diuina, cum obscura & incomperta sit, non facit veritatem absolute credibilem fide diuina, vt dictum.

7 **Et quamuis accedente notitia credibilitatis, in- tellectus quidem satis determinetur ad iudicium de credibilitate; non tamē ad ipsū assensum fidei diu- inæ, de veritate reuelata elicendum; hic enim ni- hilominus etiā quoad specificationem est liber & in arbitrio credentis. Sicut etiam si quis euidenter videat, hoc vel illud secundum rectam rationem esse faciendum, non tamen ideo necessitatur ad id ipsum faciendum: sed potest adhuc contrariū facere. Ne- cessaria est ergo insuper ipsa motio voluntatis, qua intellectus ad re ipsa credendum determinetur, vt ex S. Thomæ diximus. Quod ita quidem fit, nō qua- si voluntas, si pertinax esse velit, cogi possit ad eam piam motionem; est enim semper fides libera, tam quod exercitium, quā etiam (in obiectis obscu- ris) quoad specificationem; sed quia certe ita per- suaderi potest voluntas, vt prudenter & sine pertinacia resistere, & intellectus assensum cohibere non possit.**

8 **Qua in re, cum aliquo modo parē esse rationem cuiusuis habitus ineuidentis, tum ex S. Thomæ loc. cit. colligatur, tum aperte etiam asseratur à Gregorio de Valentia ibidem; est tamen inter fidem humanam, & diuinam hæc differentia notabilis, quod ad persuadendum assensum fidei humane, com- muniter sufficit auctoritas humana ipsiusmet at- testantis, seu asseuerantis hominis, qui obiectum fi- de humane credendum asserit; hoc ipso, quod ea-**

de milla auctoritas est tota ratio credendi: at vero ad credendum aliquid fide diuina, seu propter auctoritatem Dei reuelantis, communiter non sufficit auctoritas humana ac priuata vnus alicuius hominis, obiectum aliquod tanquam diuinitus reuelatum credendum proponentis; sed requiruntur pluraque alia maiora motiua, quibus id euidenter & prudenter ob diuinam reuelationem credibile reddatur; ne alioqui ob priuatam ac fallacem priuati cuiuslibet attestacionem, fides propter diuinam auctoritatem adhibenda, temere ac imprudenter in quolibet obiecta feratur, vt inferius dicitur.

9
 ASSERTIO III. Propositio fidei, de qua loquimur, formaliter neque est reuelatio diuina; neque omnino ratio formalis obiectiua, in quam fidei assensus seu certitudo resoluitur; sed solum conditio obiectum formale fidei, seu diuinam reuelationem credenti applicans; in quam resoluitur tum ipsa credibilitas fidei, tum voluntas intellectus ad credendum applicans. Ita optime inter alios docet Gregorius de Valentia cit. quest. 1. pu. 1. §. 2. vbi idcirco notat, in explicanda ratione fidei, circumspicte distinguendos esse quasi duos processus; alterum, quo de causa (seu ratione formali obiectiua) ipsius habitus, & assensus secundum se considerati, inquiritur; & in que firmitas & certitudo ipsius habitus, & quicquid perfectionis habet, tanquam in causam refertur. Alterum, quo non de causa certitudinis & perfectionis habitus, sed de causa, propter quam homo animum induxerit velle credere, inquiritur; cum alioqui ipsa ratio seu fundamentum habitus secundum se, non impelleretur ad id necessario. Et bene addit Valentia, si duo hæc confundantur, necessario errari, confundendo causam certitudinis ipsius habitus, & causam propter quam homo credere voluerit, & acceptauerit talem habitum; qua tamē causa omnino sunt distinguenda.

10
 11
 Probatur & declaratur assertio ex distis: tum quia propositio fidei habet se generatim loquendo ad assensum fidei, sicut institutio Magistrum ad assensum scientificum audientis discipuli: ea vero institutio nequaquam est ratio assentiendi, respectu assensus scientifici, sed conditio obiectum applicans. Tum quia vniuersim propositio debita obiecti nunquam est de ratione formali ipsius obiecti, sed est conditio sine qua obiectum non cognosceretur. Tum quia, per propositionem fidei, obiectum materiale fidei, simul cum ratione formali, quæ est diuina reuelatio, solummodo proponitur intellectui, eique credibile redditur: ergo secundum rem vel rationem supponit obiectum materiale fidei, ipsamque reuelationem diuinam, quæ est ratio formalis obiectiua credendi; à qua proinde etiam ipsa propositio re vel ratione distinguitur.

12
 Quod quidem in hunc modum vltius declaratur. Nam reuelatio diuina nil aliud est, quam ipsa attestatio diuina, qua Deus signis quibusdam externis aliquid dicit seu pronuntiat, siue interitum ita asserat, vt ei, qui eiusmodi assertionem percipit, sufficienter innotescat, aut credibile reddatur, Deum esse qui dixerit, siue non. Vere enim dici potuit, Gedeonem v.g. accepisse reue-

lacionem à Deo, etiam si necdum cognosceret, eam esse reuelationem diuinam, Iudicium 6. v. 12. Notitia enim illa, seu indicia, per quæ innotescit formaliter diuina reuelatio, non facit, vt sit reuelatio diuina, sed tantum vt cognoscat: esto quidem quamdiu ea non potest satis dignosci, non censeatur quodammodo satis perfecta reuelatio, eo quod parum utilis sit, nec ad fidem faciendam satis accommodata. Propositio autem est id, quo veritas diuinitus pronuntiata seu reuelata sic applicatur intellectui, vt homini prudenter credibile fiat, eam à Deo reuelatam esse; quo fit, vt per reuelationem primaria credendi ratio, quæ est auctoritas diuina, informet quodammodo obiectum materiale fidei; per propositionem verò ipsa reuelatio credenti debito modo applicetur.

13
 Id vero cum non nunquam simul accidat, cum ipsa reuelatio diuina, qua nempe Deus ita quidpiam asserit & reuelat, vt simul, ac iisdem signis, & actu externo, prudenter credibile reddat eam reuelationem vere à DEO profectam esse, vti quidem communiter in Prophetis, ac speciatim in Apostolo Paulo ad tertium cœlum raptò accidisse videtur: alias verò, & nunc quidem communiter reuelatio diuina postea primum, cum facta est, distinctis signis & actibus, siue à Deo immediate, siue ab Angelis, siue ab hominibus credibilis reddatur; hinc fit, vt propositio fidei communiter quidem nunc re ipsa; non nunquam tamen ratione solum à diuina reuelatione differat; ita quidem, vt cum olim Prophetæ quibus facta est diuina reuelatio, fere non indigerent propositione aliqua re ipsa distincta, ab accepta reuelatione diuinæ veritatis; iam tamen propositio illa, qua secundum legem Dei ordinariam fides persuadetur & propagatur, re ipsa distincta sit, à reuelatione diuina, signisq; illis externis, quibus diuina reuelatio ad Prophetas Apostolosq; facta est. Qua de causa etiam dum fidei veritas hominibus credenda propter diuinam reuelationem proponitur, dicere minime solemus, ijs fidem iam primum reuelari, sed proponi & persuaderi reuelatam. Et cum reuelatio diuina semper fieri debeat nomine & auctoritate ipsius Dei, propositio tamē fieri potest etiā o.p.a. & auctoritate humana.

14
 ASSERTIO IV. Propositio fidei generatim modo explicato, accepta est duplex; vna, communis & publica, qua per infallibilem & publicam auctoritatem Ecclesie aliquid velut à Deo reuelatum toti communitati fidelium credendum proponitur; altera particularis & priuata, quæ priuatim seu particulatim, singulis credentibus fides ipsa primum credibilis redditur. In hoc consentiunt omnes Theologi, & speciatim S. Thomas, qui publicæ propositionis mentionem facit hic q. 5. a. 3. priuatæ autem hic q. 1. a. 4. ad 2. Ratio est; quia cum propositio fidei solum spectet ad debitam applicationem obiecti, præsertim formalis fidei, seu reuelationis diuinæ, vt dictum; nihil obstat, quo minus tā priuatim siue sigillatim ac priuata auctoritate, quā publica & in comuni fieri possit; quæ admodum de propositione publica sigillatim declarabitur q. seq. cum præsens questio ad priuatam solum propositionem pertineat vt dictum.

15 Differt autam propositio priuata à publica, tum alijs modis, tum quod hæc per se in ijs, ad quos dirigitur, fidem supponit; illa fidem gignit, non supponit: hæc per se refertur ad initiatos fidei Sacramento; illa ad iniciandos; publicâ propositione imperatur Ecclesiæ subditis; priuatâ gignuntur subditi.

ASSERTIO V. Priuata seu particularis aliqua propositio fidei adeo singulis necessaria est ad fidem concipiendam, vt nemo planè fidem concipere possit, aut debeat, nisi sufficiens eiusmodi fidei propositio præcesserit. Ita aperte sentit S. Thomas hic cit. a. 4. ad 2. nec dissentiunt alij Doctores. Ratio est; tum quia propositio eiusmodi particularis, à quocunq; demum fiat, habet se velut propositio debita obiecti, in quod nulla ferri potest potentia, nisi eâ propositione obiecti præuiâ. Eademque est ratio approximationis debite, inter agens & patiens; sine qua velut conditione requisita ad agendum, nulla vnquam fieri potest actio. Tum quia nemo potest fide diuina quicquam credere, nisi obiectum eadem fide credibile reddatur, vti patebit dubio sequenti: hoc autem non fit sine priuata & particulari eiusmodi propositione; cuius proprium munus & intrinsecus finis est, fidem credibilem facere, vt superius dictum.

16 Neque hinc excipiendi sunt Prophete & Apostoli, quibus diuina reuelatio imediatè facta est; quamuis enim his communiter nõ fuerit necessaria propositio aliqua fidei, à reuelatione re ipsa distincta, non tamen ijs deerat propositio ab eadem reuelatione saltem ratione distincta, vt superius dictum. Quo modo etiam, communi modo loquendi, & sentiendi, dicere solemus, Prophetis & Apostolis fidem ab ipso Deo immediate, & reuelatam, & propositam fuisse; hoc est, non nude tantum assertam, sed ita vt simul etiam prudenter credibile ipsidem fieret, hoc vel illud vere à Deo reuelatum fuisse.

Dixi autem *particularis aliqua*; quia non est necesse, vt ea propositio solum fiat vni; siquidem etiam toti concioni simul fides ita credibilis reddi potest, vt accidit Act. 2. v. 42. & alibi sæpe: sed voco particularem, quæ ad singulorum credentium, seu potius creditorum aures siue mentem perueniat; quæque contra publicam propositionem Ecclesiæ quippiam definiētis distinguitur, vt dictum.

17 Atque ex his omnibus summam colligitur, varium discrimen inter reuelationem diuinam, & propositionem fidei ad credendum necessariam. Nam I. reuelatio directe & per se versatur circa obiectum materiale fidei, cui quodammodo applicat primam ac summam Dei veritatem, quæ est vltimum obiectum formale fidei; propositio autem directe & præcipue versatur circa rationem formalem obiectiuam fidei, nempe diuinam reuelationem, quam applicat intellectui credentis. II. Consequenter reuelatio diuina habet se per modum rationis formalis actu informantis obiectum materiale fidei; propositio autem solum per modum conditionis, sine qua obiectum præfertim formale fidei non sufficienter

18 nobis esset applicatum, ita vt in actu secundo exercere in nobis posset munus rationis formalis obiecti fidei. Vnde rursum III sequitur, certitudinem assensus fidei, secundum se quidem solum niti diuina reuelatione, vtpote per se omni fide dignissima, non autem propositione, vt quæ se solum habet vt conditio, sine qua homo non posset animum applicare ad credendum hoc vel illud esse diuinitus reuelatum; quamuis hac propositione nitatur iudicium de credibilitate fidei eidem præuiâ, vt dictum. IV. Ob eandem causam fit, vt reuelatio, quæ est ratio obiectiuâ fidei, non necessario fieri debeat singulis credentibus: est enim iam satis obiecto materiali fidei applicata, modo vni alicui, v. g. Prophete, fiat: propositio autem fieri debet singulis; cum singulis necessario debeat aliquo modo notificari reuelatio, ad hoc, vt ob eam aliquid credatur. V. Reuelatio diuina necessario debet fieri nomine & auctoritate ipsius Dei; propositio autem potest fieri etiam auctoritate humana, vt supra dictum, & magis patebit dub. 4.

DUBIVM II.

Qualis propositio seu credibilitas obiecti fidei generatim requiratur ad hoc, vt fides concipi possit & debeat.

S. Thomas 2. 2. q. 1. a. 4. ad 2.

19 **E**xplicauimus dubio præcedenti, in quo consistat propositio fidei, & quam ad fidem concipiendam sit necessaria; sequitur vt declaremus, qualis ea esse debeat, ex parte obiecti & credibilitatis, ad quam conciliandam refertur. De qua re sequentes assertiones statuimus.

ASSERTIO I. Ad hoc, vt aliquis fide diuina, hoc est, propter auctoritatem Dei reuelantis credere aliquid possit, necesse est, vt ei veritas credenda proponatur tanquam diuinitus reuelata. Hæc assertio est extra controuersiam, & patet ex eo; quia cum ea, quæ per fidem diuinam creduntur, necessario credenda sint propter diuinam reuelationem, idque velut per medium cognitum, vt dictum quæst. præced. dub. 3. & 4. necesse est, vt obiectum per fidem diuinam credendum, proponatur tanquam diuinitus reuelatum.

Quo fit, vt si quis historiam vitæ Christi, aut aliam, seu veteris seu noui testamenti narrationem, infideli alicui narraret solum vt historiam humanam, ac humana fide à maioribus acceptâ, is officio proponentis fidem nequaquam satisfacturus esset; etsi libentissimo animo omnes ad assensum narrationis traherentur; siquidem hic diuina fidei assensus nequaquam esset, nec esse posset.

20 **ASSERTIO II.** Ad hoc vt fides diuina accipiatur, seu vt aliquid per diuinam fidem credi possit, necesse est, vt ei fides seu veritas credenda, tanquam reuelata diuinitus, prudenter credibilis

redda-